

ÜNİVERSİTE MEZUNLARININ AKADEMİK BAŞARILARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Feyzi KAYSİ² Emrah AYDEMİR³ Mehmet GÜROL⁴

ÖZ

Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörlerin bilinmesi, öğrencilere yönelik yapılması hedeflenmiş öğretim süreçlerinin daha planlı olmasını sağlayabilir. Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin, akademik olarak başarılı olmak isteme nedenleri ve akademik başarılarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlemek ve incelemektir. Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmada, durum çalışması deseni kullanılmış olup katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örneklem çeşitlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Katılımcılar, 2014-2015 akademik yılında programlarından 1, 2 ve 3. olarak mezun olmuş dokuz gönüllü olarak belirlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bazı sonuçlar; katılımcıların çalışarak başarı elde ettikleri, başarıyı elde etme nedeni olarak hedeflerine ulaşmanın etkili olduğu şeklindedir. Kendilerini olumlu yönde etkileyen faktörler olarak elde ettikleri başarılar, bu süreçte gördükleri destekler ve belirledikleri hedeflere ulaşmak gibi sonuçlar elde edilmiştir. Son olarak, başarılarının sırrı olarak dersi takip etmek, derste not tutmak, ders çalışmak, programlı olmak ve ödev yapmak şeklinde sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin elde ettikleri başarılar kendileriyle paylaşarak motivasyonlarının artırılması ve derslerde öğrenilen bilgilerin uygulamadaki örneklerinin gösterilmesi, öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde arttırabileceği şeklinde önerilerde bulunulabilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik başarı, Başarı faktörleri, Başarılı öğrenci

AN EVALUATION OF ACADEMIC ACHIEVEMENT AMONG UNIVERSITY STUDENTS

Abstract

Knowledge about factors in students' academic achievement is likely to ensure that target instructional processes are organized and updated. The purpose of this study is to identify and explore why students want to have academic achievement and what factors affect their academic achievement positively or negatively. The study was conducted using qualitative research techniques, and it was designed as a case study. The participants were chosen through criterion sampling, a purposive sampling technique. The final sample consisted of nine volunteers who had been ranked first, second or third in their department when they graduated in the 2014-2015 academic year. The data were collected through semi-structured interviews. Findings were obtained through content analysis. The study concluded that the participants achieved success by studying hard and they considered fulfilment of objectives as the reason for their achievement. The factors that affected them positively included the amount of success they had already had, the support they were given during the process, and fulfilment of objectives. Finally, the secret of their success was following the lessons, taking notes during the lessons, studying, being organized, and doing homework. The results suggest that students' academic achievement could be positively affected if they are motivated by being informed about what they have already achieved and if they are provided with practical examples of what they learn in lessons.

Keywords: Academic achievement, Factors in Achievement, Successful Student

¹ Bu çalışmanın bir kısmı 18-20 Eylül 2014 tarihleri arasında Trakya Üniversitesi, Edirne'de düzenlenen 8. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu (ICITS 2014)'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, feyzikaysi@gmail.com

³ Öğr. Gör., Ahi Evran Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, aydemir.emrah23@gmail.com

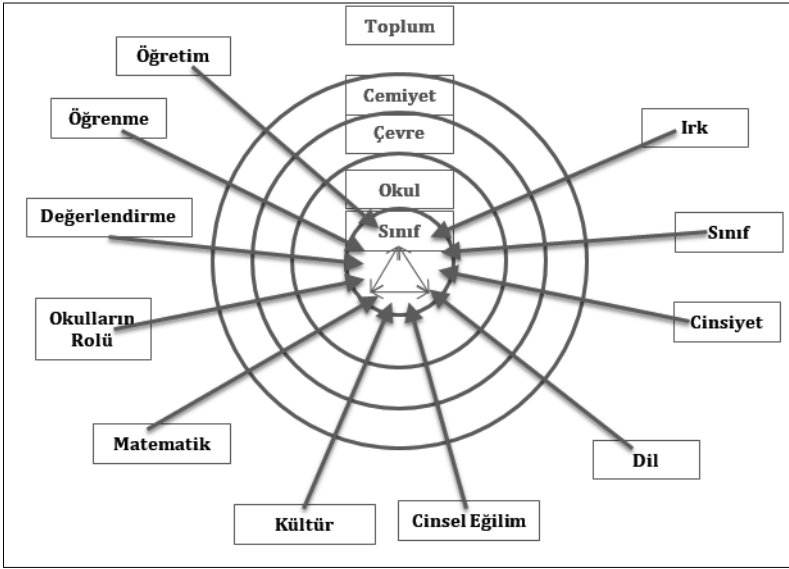
⁴ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, gurolmehmet@gmail.com

1. GİRİŞ

Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri programlardan mezun olabilmeleri için üniversiteler tarafından belirlenmiş bazı koşulları yerine getirmeleri beklenir. Bu koşullardan bir tanesi de öğrencinin akademik olarak başarılı olabilmesidir. Çünkü üniversite öğrencilerinin görev ve sorumlulukları arasında kendilerinden beklenen düzeyde akademik başarı sağlamları önemli görülmektedir (Akbay ve Gizir, 2010). Öğrencilerin öğrenim hayatları süresince karşılaşmış oldukları çeşitli faktörler, derslere yönelik ilgilerinde, dolayısıyla akademik olarak başarılarında değişimler meydana getirebilmektedir. Bu faktörlerden bazıları öğrenciyi akademik yönden teşvik ederken, bazıları ise beklenilen aksine olumsuz şekilde etkilemektedir. Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde etkilendikleri faktörlerin bilinmesi akademik başarı açısından oldukça önemli olacaktır (Karataş ve Erden, 2012). Benzer şekilde, öğrencilerin öğrenim görmek istedikleri programı seçmede veya yerleştiği programı okuma sürecinde ilgilerinin belirlenmesinde farklı ölçütlerden söz edilebilir. Bu ilgiler aynı zamanda üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını da etkileyen faktörler arasında yer alır. Öğrencilerin iş ve mesleki durumlarının yanı sıra, gelir düzeyleri, kırsal ve kentsel bölgelerde yaşama durumları ve mezuniyet derecesi bunların başlıca sebepleri olarak sayılabilir. Alim ve Doğanay (2002), ders çalışma ortamı, düzenli ders çalışma alışkanlığının olup olmaması, öğrenim gördüğü program sonrasında yapmak istenilen meslek ve kendilerini görmek istedikleri pozisyon önemine değinmektedir. Bu durumlar öğrenim görülmek istenen program tercihini etkileyip, hem mesleğe yönelik hem de ilgili olduğu programa yönelik ilginin düzeyini saptamada araştırmacılara ipuçları vermektedir. Martin (2001), motivasyonu, öğrencilerin beklenen başarıya ulaşmaları, öğrenmeleri ve okulda çalışmalarını için itici bir güç olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda motivasyon ve başarılı olmak arasında pozitif yönlü bir bağ olduğu (Öncü, 2000) da bilinmektedir. Mesleğini veya öğrenim gördüğü programı sevmeden veya ilgi duymadan seçen ve bu alandaki ilgi ve yeteneği diğer öğrencilere nazaran daha düşük olan öğrencilerin büyük çoğunluğu okuduğu mesleğe atanmaktadır (Doğanay ve Zaman, 2002). Bu durum, mesleğin gerekliliklerini yerine getirme konusunda, mesleği icra edenler tarafından bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir. Ayrıca bu durumdaki kişilerin mesleklerine yönelik ilgilerinin düşük düzeyde kalması da görülebilir.

Başarı kelimesinin farklı tanımlarına rastlamak mümkündür. Başarı, beklenen sonuçlara ulaşmadaki ilerleme (Wolman, 1973) olarak tanımlanabildiği gibi, öğrenim ortamlarında, öğrencilerin psikomotor ve duyuşsal gelişimi haricindeki bütün program alanlarındaki davranış değişiklikleri (Ahmann ve Glock, 1971) şeklinde de tanımlanabilir. Bununla birlikte “*akademik başarı*”nın eğitimdeki karşılığı genellikle, öğretim ortamındaki derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olarak ifade edilmektedir (Carter ve Good, 1973). Diğer bir ifadeyle akademik başarı, bireyin psikomotor ve duyuşsal gelişimi haricindeki, tüm program alanlarında gerçekleşen davranış değişimleri olarak da ifade edilebilir (Erdoğan, 2006). Bununla birlikte başarıyı yakalamış veya tatmış kişiler daha çok çalışmaya ve yoğunlaşmaya motive olabilmektedir. Bireylerin sahip oldukları bilişsel düzeylerini kullanmada ve geliştirmede isteksiz olmaları başarılarını

olumsuz yönde etkiler (Keskin ve Sezgin, 2009). Ayrıca başarı konusunda özgüvenini kaybedenler, herhangi bir konuda yeteneğe sahip olsalar bile başarısız olurlar (Bandura, 1982). Aysan (1996)'ın çalışmasında akademik başarısızlıkların nedenleri olarak; öğretim metotları, konunun içeriği (müfredat), çalışma eksikliği, ailedeki doyumsuzluk, öğrenme ortamı ile ilgili problemler, öğretmen davranışları, öğrencilerdeki psikolojik sorunlar, okunmakta olan programın kariyer ve iş hayatına etkisi ve zamanı etkin ve doğru kullanabilme ile ilgili problemleri gördükleri sonucunu elde etmiştir. Ayrıca, öğrenciler burada sayılan faktörlerden akademik başarısızlıklarını etkileyen en önemli faktörler olarak; öğretim metotları, müfredat (eğitim programı) ve öğrenim görülen programın kariyer ve iş hayatı üzerine etkisini görmüşlerdir. Bunun haricinde alan yazında akademik başarı/başarısızlık ile ilgili farklı kriterler de yer alabilmektedir. Weissglass (2002)'ın Şekil 1'de gösterilen faktörlerden bazıları ile yukarıda belirtilmiş olan akademik başarısızlık nedenleri arasında benzerlikler olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Öğrencilerin öğrenmelerine etki eden faktörler (Weissglass, 2002)

Şekil 1'de yer alan kriterlerin yanında akademik motivasyonu, dolayısıyla akademik başarıyı olumlu ve olumsuz olarak etkileyebilen kriterler bulunmaktadır. Olumlu kriterler arasında, mezuniyet sonrası sınavlara hazırlanmak ve başarılı olma güdüsünün yüksek olması (Alemdağ, Öncü ve Yılmaz, 2014), daha önceki deneyimlerinde başarıyı tatmış olmak (Anane, 2014; Keskin ve Sezgin, 2009), bir şeyi yapabileceğine yönelik inanca sahip olmak (Wigfield ve Eccles, 2000), öğrenme sürecine öğrenme stillerine uygun etkinliklerin düzenlenmesi (Özgen ve Alkan, 2014) ve ölçme değerlendirme süreçlerinde alternatif yöntemlerin kullanılması (Öztürk ve Şahin, 2014) yer almaktadır. Olumsuz kriterler arasında ise yükselen gelir eşitsizliği, gelir ayrımı ve ebeveynlerin yatırımlarındaki sosyo-

ekonomik farklılıklar (Reardon ve Portilla, 2015) ve çalışma eksikliği, okunan bölümün kariyer ve iş hayatına etkisinin eksikliği (Aysan, 1996) belirtilmektedir. Akademik başarıyı olumlu veya olumsuz etkileyen durumların varlığı veya yokluğu diğer durumun ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu nedenle özellikler olumlu durumların ortaya çıkarılması ve olumsuz durumların azaltılması akademik başarı üzerinde olumlu katkı sunabilir.

Eğitim, öğrencilerin istenilen yöndeki tutumlarını değiştirme sürecinde önemli bir araç olarak görev yapmaktadır. Öğretim elemanlarının, kendi yürüttükleri derslere yönelik, öğrencilerin tutumlarının farkında olmaları, vermiş oldukları eğitimin kalitesini arttırmada önemli bir unsur olarak yer edineceği düşünülmektedir. Nitekim Demirkaya ve Arıbaş (2004)'ın yaptığı araştırma göstermektedir ki öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumsuz olarak etkileyen en önemli hususlardan biri de öğretmenlerin ders içerisindeki tutum ve performanslarıdır. Bu sebeple öğrencilerin derslere yönelik tutumları, bir bakıma dersin öğretim elemanı ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, akademik yönden başarılı olmuş öğrencilerin, başarılarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyen faktörleri, başarılı olmak istemelerinin nedenlerini ve elde etmiş oldukları başarı düzeyine nasıl eriştiklerini tespit etmek ve incelemektir. Böylece başarıyı elde etmiş öğrencilerin akademik başarılarının bilinmesi, akademik başarıları düşük olan öğrencilere yardım etmek konusunda yönlendirici ve yardımcı olabilir. Bununla birlikte öğrencilerin başarı konusunda yaşadıkları motivasyon düşüklüklerinin de çözümleri bulunabilir.

2. YÖNTEM

Akademik olarak başarılı olmuş öğrencilerin, akademik başarılarını etkileyen faktörlere yönelik görüşlerini ortaya çıkarmayı hedefleyen bu çalışmada, var olan bir olgunun katılımcıların bakış açısıyla incelenmesine olanak sağlayan (Merriam, 2009) nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmada, sınırlı bir durumun derin bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan durum çalışması deseni (Yıldırım ve Şimşek, 2008) kullanılmıştır. Araştırmada verilere ulaşmak amacıyla öncelikle katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Patton (1987) tarafından görüşme yöntemi, kişinin içsel dünyasına girmeye ve olayları onun bakış açısından anlamaya ve kavramaya çalışmak olarak ifade edilmiştir. Araştırma süresince, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği Özgüven (2004) tarafından, önceden öngörülmeyen ve görüşme anında ortaya çıkabilecek yeni durumlara yönelik değişimler yapmaya imkân tanıyan bir yöntem olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda farklı iki üniversiteden mezun beş katılımcıyla yüz yüze, dört katılımcıyla da telefon bağlantısı üzerinden görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kapsamında katılımcıların, öğrenimleri esnasında dereceye girmek için özel bir çabaları ve dereceye girme nedenlerine yönelik alt boyutlar ele alınmıştır. Ayrıca başarı kelimesinin neyi ifade ettiği, başarılarını etkileyen olumlu ve olumsuz faktörleri ve bu başarıyı elde etmek için neler yaptıkları gibi alt boyutları da değerlendirmeye katılmıştır.

2.1. Katılımcılar

Meslek Yüksek Okullarının çeşitli programlarından mezun olan veya mezun durumunda olan katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme (Patton, 1987) ile belirlenmiştir. Katılımcıların akademik başarılarının elde edilmesi sürecindeki deneyimleri ve mezun oldukları programda birinci, ikinci veya üçüncü olarak mezun olmaları esas alınmıştır. Verilerin toplanması aşamasında; iki farklı ilde bulunan iki devlet üniversitesindeki programlardan mezun ve başarı sıralamasında ilk üç arasında yer alan dokuz katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcılardan altısı birinci öğretimden diğer üçü ise ikinci öğretimden 2014-2015 akademik yılında mezun olmuşlardır. Görüşmeler yapılmadan önce, potansiyel katılımcılara çalışma hakkında detaylı bilgilendirmeler yapılmış ve kimliklerini ortaya çıkaracak ifadeler kullanılmayacağı yazılı ve sözlü olarak belirtilmiştir. Bazı potansiyel katılımcıların çalışmaya isteksiz olarak katılmalarının önüne geçebilmek amacıyla, telefon ile bilgilendirme yapılmıştır. Böylece kendilerini daha rahat hissedebilecekleri ve daha rahat karar verebilecekleri düşünülmüştür. Ayrıca potansiyel katılımcılara kendilerini tarif edecek gerçek bilgiler yerine K1, K2, K3,... ve K9 şeklinde kod isimler kullanılarak bahsedileceği ve istedikleri zaman çalışma sonuçlarını görebilecekleri kendilerine ifade edilmiştir. Son olarak, çalışma verilerinin sadece iki araştırmacı tarafından görülebilecek şekilde şifreli dijital ortamda barındırılacağı ifade edilmiştir. Katılımcılar, çalışmaya gönüllü olarak katılacaklarını belirttikten sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmadaki verilerin toplanmasından önce; mevcut alan yazın taranmıştır. Hazırlanan sorular uzman değerlendirmesi için eğitim bilimleri alanında uzman olan üç kişiye e-posta aracılığıyla gönderilmiştir. Yapılan geri dönütler sonrasında sorularda bazı ifadelerde düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Silverman (2006), gerçek görüşmelerden önce katılımcılarla pilot çalışma yapılmasının önemi üzerinde durmaktadır. Bu nedenle çalışmada gerçek görüşmelere geçilmeden önce çalışma haricindeki iki kişi ile pilot görüşmeler yapılmıştır. Pilot görüşmeler aracılığıyla katılımcıların soruları kendi pencerelerinden nasıl algıladıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Pilot görüşmeler katılımcıların müsait oldukları belirttikleri yer ve zamanda gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar da görüş belirttikten sonra, yarı yapılandırılmış görüşme soruları son şeklini almıştır. Dört katılımcının memleketinde olması nedeniyle görüşmeler telefon aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların uygun olarak belirttikleri zamanlarda ve kendilerini rahat hissettikleri ortamlarda sohbet havasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde katılımcıların izni ile görüşmelerin ses kayıtları alınmıştır. Merriam (2009) çalışmada kapsamında elde edilen verilerin katılımcılara gösterilerek teyit edilmesini araştırma açısından önemli görmektedir. Bu nedenle, ses kayıtları bilgisayar ortamında yazıya dökülerek e-posta üzerinden kişiye özel olarak gönderilmiştir. E-posta içerisinde detaylı bir açıklama yapılarak, görüşmelerini teyit etmeleri ve düzeltmek, eklemek, açıklamak veya çıkarmak istedikleri kısımlarla ilgili geri bildirim vermeleri istenmiştir. Dokuz katılımcıdan altısı görüşme metinlerinin tamamını teyit ederek herhangi bir düzeltme, ekleme, açıklama veya çıkarma gereği hissetmemiştir. Üç katılımcı ise metinlerde çok az miktarda (1-2

kelime veya 1-2 cümle ekleme ve silme gibi) değişiklik yaptıklarını ifade ederek görüşmeleri teyit etmişlerdir.

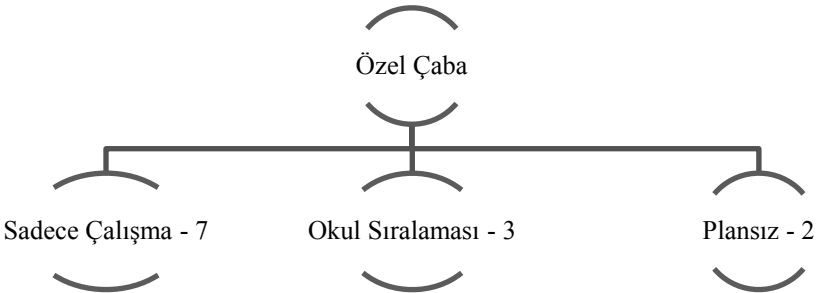
2.3. Verilerin Analizi

Ses kayıtlarının metinsel dökümü sağlandıktan sonra ve çalışma haricindeki biri tarafından denetlenmeleri (audit-trail) sağlanmıştır. Çözümlenen görüşmeler konuyla ilgili uzmanlar aracılığıyla değerlendirilerek, içerik analiziyle bulgular elde edilmiştir. Stemler (2001)'a göre içerik analizi, çeşitli kelime gruplarından oluşan metinlerin belirli kurallara göre gruplandırılmasını sağlayan bir yöntemdir. Başka bir ifade ile içerik analizindeki işlemler yüksek benzerlik taşıyan verileri belirli kavram ve temaların etrafında toplamak ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktan ibarettir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Geri dönüş yapılan metinlerin son hali üzerinden çalışma yürütülmüştür. Yapılan analizler, iki araştırmacı tarafından birlikte değerlendirilmiştir. Elde edilen ilk bulgular altı katılımcı ile paylaşılarak katılımcı teyidi sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece, araştırmacıların verileri algılayış ve verilere dayanarak yaptığı yorumların kendilerine “doğru gelip gelmediği” kontrol edilmeye çalışılmıştır. Araştırmacılar süreçte bulguları olduğu gibi ortaya koymaya özen göstermiş ve kendi düşüncelerini sürece yansıtma konusunda hassas davranmışlardır. Analiz sonuçları çeşitli şekillerle ve yanlarında verilen sıklık sayıları ile anlaşılması kolay hale getirilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için ise bulguların sunumunda doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Çalışmada üniversite öğrencilerinin elde etmiş oldukları akademik başarılarını etkileyen faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaçla toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiş ve buradan elde edilen bulgular tema ve kodlar ile birlikte öğrenci görüşleri doğrudan alıntı yapılarak aşağıda sunulmuştur. Elde edilen temalar; “*başarılı olmak için gösterilen özel çabalar, başarılı olma nedenleri, başarı kelimesinin anlamı, başarıyı etkileyen faktörler ve başarılı olmak için yapılanlar*” şeklindedir.

Katılımcıların ifade etmiş oldukları görüşleri sonrasında, başarılı olmak için kendilerinin göstermiş oldukları özel çabalara yönelik temaya ait kodlar ve kodların farklı katılımcılar tarafından tekrarlanma sıklığı Şekil 2’de görülmektedir.

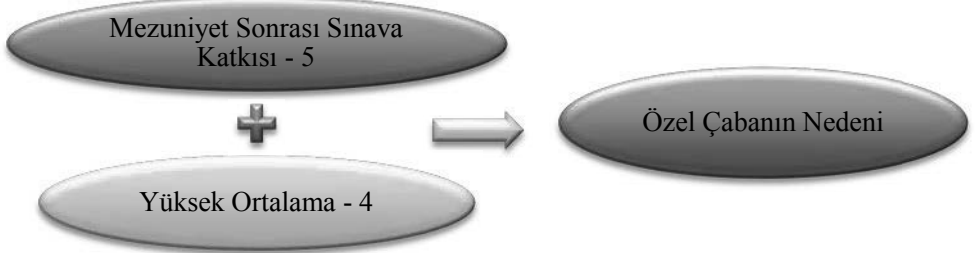
Şekil 2: Başarılı olmak için gösterilen özel çabalar

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, tüm katılımcıların çalıştıklarını ifade etmesi ön plana çıkmaktadır. Ayrıca 2 katılımcı, dereceye girmek için özel bir çaba sarf etmediklerini ve bunun kendileri için plansız bir şekilde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Son olarak 3 katılımcı, okudukları programda dereceye girebilmek için bilinçli bir şekilde çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların konuyla ilgili vermiş oldukları örnek ifadelerden bazıları aşağıdaki gibidir.

K1: Sıralamaya girmek için özel bir çaba göstermedim. Durumum gereği neyse onu yerine getirdim. Yani mesela, derste ders dinlemek, ödevleri işte yapmak, sınavlara çalışmak gibi hani. Bunları yerine getirdim sadece.

K6: Evet gösterdim. Derslere daha yoğun çalıştım hem de mezun olduktan sonra gireceğim sınava bir katkısı olur ortalamamın diye. Yani hem sıralamaya girmek hem de ilerideki üniversite hayatı için devam sağlaması için

Katılımcılara yöneltilen başka bir soruda, başarılı olmak için özel çaba göstermelerinin nedenleri kendilerine sorulmuş ve katılımcıların belirtmiş oldukları ifadeler sonucunda elde edilen temaya ait kodlar ve kodların farklı katılımcılar tarafından tekrarlanma sıklığı Şekil 3'te görülmektedir.

Şekil 3: Özel çaba gösterme nedenleri

Katılımcıların ifade etmiş oldukları nedenler arasında, yakın zamanda girmeyi planladıkları mezuniyet sonrası sınavlara etkisinin olduğu görülmektedir. Ayrıca 4 katılımcı, mezuniyette yüksek ortalamaya sahip olmak için özel çaba gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların konuyla ilgili vermiş oldukları örnek ifadelerden bazıları aşağıdaki gibidir.

K3: Program zaten benim sevdiğim bir bölümdü. Bunun yanı sıra mezuniyet sonrası sınavlar için ortalamamı yüksek tutmam lazımdı. Ben bu sınavları aslında kazanmıştım ama şehir dışına gidememiştim. Bu yüzden bu sınavlar ile İstanbul'da kalmam gerekiyordu. Onun için yüksek tutmam gerekiyordu.

K8: Özel bir çaba gösterdim evet. Çok çalıştım ama okuldaki dereceye girmek değildi hedefim. Amacım mezun olduktan sonra gireceğim sınavlara hazırlandığımdan ortalamamı yükseltmem gerekiyordu. Bu sebeple de çok çalıştım.

Yapılan görüşmeler esnasında merak edilen bir diğer başlık olan, başarılı olma nedenleri veya dereceye girmelerine neden olan faktörler katılımcılara sorulmuştur. Katılımcıların ifade etmiş oldukları cevaplar sonucunda oluşan temaya ait kodlar ve kodların farklı katılımcılar tarafından tekrarlanma sıklığı Şekil 4'te görülmektedir.

Şekil 4: Dereceye girmeye neden olan faktörler

Katılımcıların ifadeleri sonucu ortaya çıkan sonuçlar arasında, ön plana çıkan, planladıkları hedefe ulaşmak ve daha iyi bir derece elde etmek başlığı 4 katılımcı tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca katılımcılardan bazıları, mezuniyet sonrası iş hayatı için mesleğini öğrenmek ve hali hazırdaki hayat şartlarını iyileştirmek gibi nedenlerin elde ettikleri derecede etken olduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların konuyla ilgili vermiş oldukları örnek ifadelerden bazıları aşağıdaki gibidir.

K5: Yaşadığımız hayat şartlarının zorluğundan dolayı her kalitemizi geliştirmek istiyorsak bana göre çok çalışmalıyız. Ben de o yüzden çok çalıştım.

K6: Neden olan faktörler, dersi her zaman yerinde takip etmem oldu. Sonradan başka notlar ile değil. Kendi notlarım vardı, takip etmem ve çalışmam için. Sınavlara zamanında çalışmam ve arkadaş ortamı. Başarılı olmak istememin özel bir nedeni yok ama belli bir ortalama elde ettiğin zaman devamının gelmesini istiyorsun yani. Birincilik, ikincilik mevzuları ortaya çıktıktan sonra istiyor yani insan. İçgüdüsel diyelim yani.

K9: Bölümün adını duyuracaktım mesela. Mesela bizim bölümden birinci diyeceklerdi her şeyden önce. Kendimi tatmin etmiş olacaktım. Bir şey başarmış olacaktım. Emeklerimin karşılığını almış olacaktım. Yani bir sene boyunca çalıştım sonuçta, onun karşılığını alacaktım.

Görüşme esnasında katılımcılara yöneltilen 'Başarı kelimesi size ne ifade etmektedir?', sorusuna vermiş oldukları cevaplar sonrası elde edilen sonuçlara göre oluşan temaya ait kodlar ve kodların tekrarlanma sıklığı temaya ait kodlar ve kodların farklı katılımcılar tarafından tekrarlanma sıklığı Şekil 5'te görülmektedir.

Şekil 5: Başarı kelimesinin ifade ettikleri

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, başarı kelimesi hedefe ulaşma (beklentilerin gerçekleşmesi) ve yaptıklarından tatmin olma başlıkları altında yer almıştır. Katılımcılar yaptıklarından tatmin olma ifadesini, başardıklarının sonucu şeklinde tanımlamışlardır. Hedefe ulaşma konusunda da benzer bir şekilde, beklentilerinin gerçekleşmesi yani sonuç olarak ifade etmişlerdir. Katılımcıların konuyla ilgili vermiş oldukları örnek ifadelerden bazıları aşağıdaki gibidir.

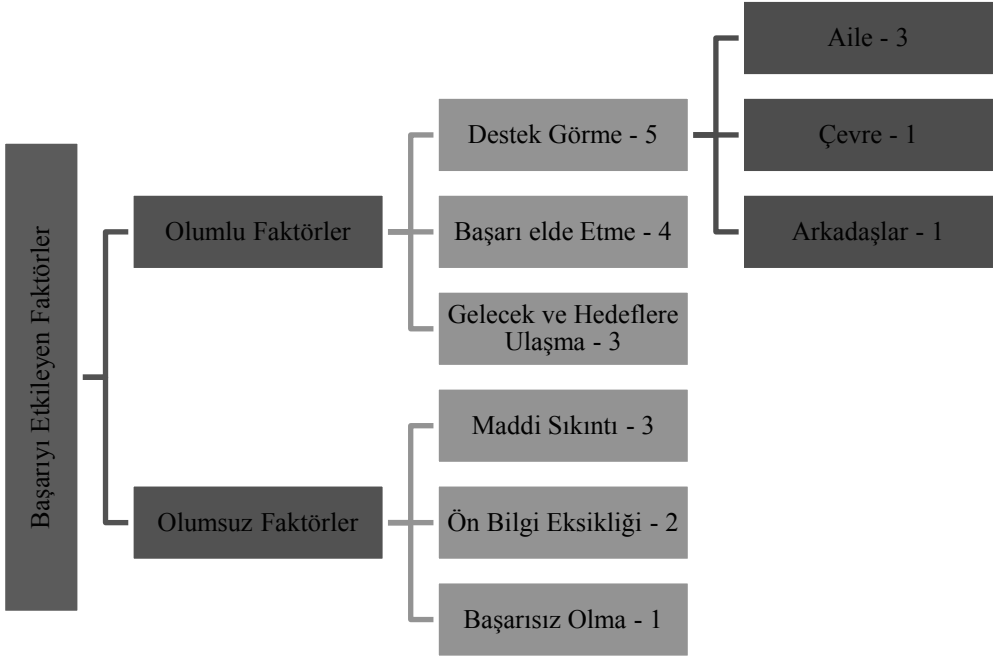
K1: Başarı; hedeflerime yaklaşabilmem için bir yol olarak yani, mutlu bir gelecek için edinmesi gereken fedakarlıklardan doğan gurur kaynağı olarak görüyorum.

K3: Başarı herkesin yapamadığı şeyi ben yapabiliyorsam başarılıyım.

K4: Arzuladığım, hayalini kurduğum şeyleri gerçekleştirebileceksem, o benim için başarıdır. Başarı kelimesi bunu ifade ediyor benim için.

K7: Başarı kelimesi öncelikle gerçekten bana mutluluk ifade ediyor. O duyguyu tattım ya, hakikaten bana mutluluğu ifade ediyor. Şöyleki: 4 sene boyunca emek veriyorsun, çabalıyorsun, çok şeyden fedakarlık ediyorsun ama sonuç olarak sana çok güzel bir şey çıkıyor karşına, seni tatmin eden birşey, yaptığın işten mutluluk duymanı sağlayan, kendine gerçekten inanman gerektiğini hissettiren bir kelime, sihirli bir kelime.

Katılımcılara yöneltilen ve başarılarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyen durumları ifade etmelerine ait sonuçlar incelenmiştir. Bu sonuçlara ait belirtmiş oldukları ifadeleri gösteren tema, kategori ve kodlar ve bunların farklı katılımcılar tarafından tekrarlanma sıklığı Şekil 6'da görülmektedir.

Şekil 6: Başarıyı etkileyen olumlu ve olumsuz durumlar

Görüşme süresince, katılımcıların en çok görüş belirtmiş oldukları başlık olan; başarılarını etkileyen olumlu veya olumsuz durumların neler olduğuna dair sonuçlar iki grupta toplanmıştır. Olumlu olarak etkileyen faktörler olarak; elde ettikleri başarılar, bu süreçte gördükleri destekler, gelecek ve hedeflere ulaşmak başlıkları ön plana çıkmaktadır. Başarılarını olumsuz olarak etkileyen faktörleri ise, yaşadıkları maddi sıkıntılar, öğrenme süreçlerinde yaşadıkları ön bilgi eksiklikleri, motivasyon düşüklüğü ve başarısız olmaları şeklinde ifade etmişlerdir. İfadelere katılım sıklıkları sayılarla yanlarında ifade edilmiştir. Katılımcıların konuyla ilgili vermiş oldukları örnek ifadelerden bazıları aşağıdaki gibidir.

K1: Ya aslında, başarıyı, geçmişe dönük olarak bilgi etkiledi ve de ezbere dayalı eğitim sistemi etkiledi. Olumsuz etkiledi. Yani bilgi eksikliklerim olunca, mesela anlatılan bir şeyi için ekstra çaba sarf etmem gerekir ki o eksikliği de kapatıp anlatılan duruma geleyim, yani anlatılan konuya erişebileyim. Ve de ezbere dayalı hani eğitim olduğu için, mesela ben benim öğrenme stillerim şöyle, ben ezber olduğu zaman yani bir durumun nerden neyden kaynaklı olduğunu bilmediğim zaman, onu direk hafızama alıyorum. Ama neyden kaynaklı olduğunu bildiğim için, izlenmesi gereken yolu, hee şu şu için söylemiş diye aklıma daha kolay yatabiliyorum. Ama sistem böyle, sistem şu formülü ezberle diyor. Yani bence ezbere dayalı olmaması gerek. Yani baştan sona, mesela o formülün nerden geldiğini, niye geldiğini de anlatmak lazım.

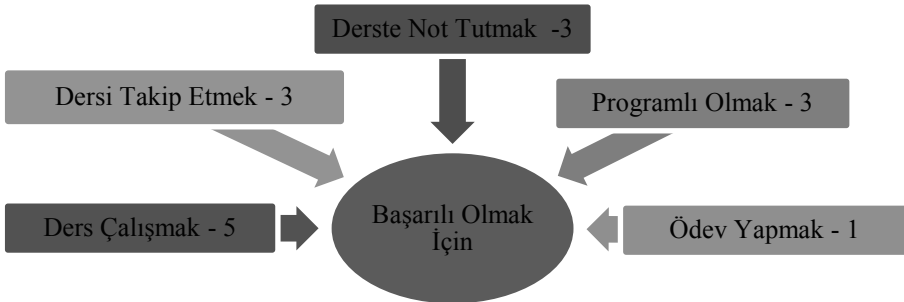
K2: Başarımı etkileyen olumlu durumlar, bana destek olan kişiler tabiki. Başta ailem. Annem babam, mesela kız kardeşim. Yani ev ortamında olsun. Ya da ne bileyim hani böyle, ben çalışayım diye bana ortam hazırlayan insanlar onlar. Yani benim için uğraştıklarını düşünüyorum.

K5: Olumsuz durumlardan bahsedecek olursam yaşadığım çevrede zor şartlar oldu. Mesela ders çalışmak için uygun ortam falan olmadı ama ben bunların hepsini anladım ve kendimi nerede görmek istediğimden ötürü bunlar bana hırs verdi. Bu sebeple başarımı arttırdı. Olumlu durumlar da zaten başardıkça bu olumlu durumlar da arttı.

K9: Başarımı etkileyen olumlu yani aldığım notlar, mesela bakıyorsun ve karşılığını buluyorsun ve olumlu etkisi oluyor. Ama hem derslerde olsun hem mesela anlayan olarak başka türlü mesela kendine göre haksızlığın olduğunu düşündüğün durumlarda olumsuz etkileniyorsun. Mesela sınavlarda bakıyorsun senden daha kötü bir adam, hak etmeyen birisi senden daha yüksek alınca olumsuz etkileniyorsun.

K7: Başarımı etkileyen olumsuz durumlardan şöyle, mesela hakikaten bazen çalışmayı çok istemiyorsun. Çok zor bir süreç geçiriyorsun ya, kafan çok yoruluyor, motivasyonun düşük oluyor, bazen yapamayacağım diyebiliyorsun. E bu da çalışmana etki ediyor. Çalışmak istemiyorsun bazen gerçekten. Olumlu olarak ta şöyle: en ufak bir çalışman bile sana artı olarak döndüğünde, şevkin daha çok artıyor. Hani bir ilerleme görüyorsun kendinde pozitif yönde, işte çevrendeki insanlar hakikaten sen yapabilirsin sen başarabilirsin diyor ya, mutlu oluyorsun, kendine inanıyorsun güveniyorsun. Yani daha da çalışmak istiyorsun, bu. Çok öyle olumsuz bir şey olmadı yani.

Son olarak, katılımcıların ifade etmiş oldukları görüşleri sonrasında, kendilerinden ifade etmeleri istenilen başarılı olmak için neler yaptıklarına yönelik temaya ait kodlar ve kodların farklı katılımcılar tarafından tekrarlanma sıklığı Şekil 7'de görülmektedir.

Şekil 7: Başarılı olmak için yapılanlar

Katılımcılar, başarılarının sırrı olarak farklı görüşleri ifade etmişlerdir. Ön plana çıkan görüşler arasında, dersi takip etmek, derste not tutmak, ders çalışmak,

programlı olmak ve ödev yapmak seçenekleri bulunmaktadır. Katılımcıların konuyla ilgili vermiş oldukları örnek ifadelerden bazıları aşağıdaki gibidir.

K2: Başarılı olmak için öncelikle derste not tuttum. Yani notları daha sonradan aramadım. Derslerde notlarımı tam tuttum. Daha sonra sınav tarihleri açıklandığında sınavların sırasına göre, ne kadar zaman kaldığı önemli olmayarak sıra sırasına çalışıyordum. Daha sonra sınav günleri yaklaştığında, mesela sınav günü geldiğinde, sınav saat 2'de olsun 3'de olsun, gelebildiğim kadar okula erken gelip, kütüphanede arkadaşlarımla çalıştım.

K3: Başarılı olmak için gecemi gündüzüme kattım. Başka yani derslerden hiç korkmadım. Her derse girdim. Tüm dersleri takip ettim. Hocalarımla iyi geçindim. Yani çoğu da sever zaten beni. Dersi sevmek hocaları sevmekle oluyor bence. Hocaları sevince dersi de seviliyor.

K7: ... önce insanın kendine güvenmesi lazım. Kafada biten bir şey çünkü başarı. Hani öyle başarılı olacağım deyip te, o olmak çok şey değil yani. Kendini motive edeceksin, ona inanacaksın, bir program yapacaksın kendine göre. Olumlu tutumların da sana yansıtacak. İyi şeyler getirdiğine inanacaksın, olumsuz şeyleri uzak tutacaksın kendinden her zaman, iyi olacağını düşüneceksin yani. Ve gerçekten ne olursa olsun olumsuz bile olsa çabalarının sonucu, hiç bir zaman bırakmayacaksın. Hep devam edeceksin çünkü o sana hakikaten artı olarak dönüyor, bugün olmasa da yarın mutlaka dönüyor. Öyle zamanla emekle olan bir şey işte. En önemlisi de insanın kendine inanmasıyla.

4. TARTIŞMA

Katılımcıların belirttikleri görüşler sonucunda, başarılı olmak için gösterdikleri özel çaba olarak, çalıştıklarını ifade etmeleri, araştırmacılar tarafından beklenen bir sonuçtur. Ayrıca bazı katılımcıların dereceye girmek için özel bir çaba sarf etmediklerini belirtmeleri, bu katılımcıların mezuniyet için derece beklentilerinin olmadığı ve derslerine çalışmalarının etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Son olarak bazı katılımcılar okudukları programda dereceye girebilmek için bilinçli bir şekilde çalıştıklarını ifade ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Daha yüksek özdüzenleme becerilerine sahip olan öğrencilerin daha başarılı olduklarını belirten Erdoğan (2011)'in çalışması ile buradaki sonuçlar uyusmaktadır. Katılımcıların hepsinin ifade etmiş olduğu gibi, çalışmanın akademik başarıları üstünde olumlu yönde etkileri olduğu sonucu elde edilmiştir. Aysan (1996) da benzer şekilde akademik başarılarının nedenleri arasında; çalışma eksikliği sonucunu belirtmiştir. Çaba göstermelerinin nedeni olarak da, çalışma sonuçlarının mezuniyet sonrası başvuracakları yerlere katkısı ve yüksek ortalamaya sahip olma isteği ön plana çıkmaktadır. Benzer şekilde, son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin mezuniyet sonrası sınavlara hazırlık bilincinin oluşması, akademik motivasyonlarının daha yüksek olmasına katkı sunduğu şeklinde düşünülmektedir (Alemdağ, Öncü ve Yılmaz, 2014). Öğrencilerin hedeflerini göz önünde bulundurarak veya hedeflerinin farkında olarak çalışmaları, akademik başarılarına olumlu bir şekilde etki edebilir.

Katılımcıların başarılı olma nedenleri veya dereceye girmelerine neden olan faktörlere bakıldığında, planladıkları hedefe ulaşmak ve daha iyi bir akademik derece elde etmek, mesleğini öğrenmek ve hali hazırdaki hayat şartlarını iyileştirmek şeklinde sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen bulguya benzer olarak Aysan (1996), çalışmasında akademik başarısızlıklarının nedenleri arasında; okunan bölümün kariyer ve iş hayatına etkisinin eksikliğinin etkili olduğu sonucunu elde etmiştir. Öğrencilerin okuduğu program sonrasında yapmak istedikleri iş ve kendilerini görmek istedikleri pozisyonun etkili olduğu bilinmektedir (Alim ve Doğanay, 2002). Bu ifadelerle birlikte, öğrencilerin akademik başarılarını teşvik etmek amacıyla öğrencilere mesleki bilgilerinin daha bilinçli öğretilmesi, hedeflerine nasıl ulaşacakları konusunda yollar gösterilmesi ve yaşamlarını sahip olacakları meslekle birlikte iyileştirebilecekleri konusunda yönlendirmelerin yapılması, öğrencilerin akademik başarılarını arttırmada olumlu yönde etki edebilir. Eğitim kurumlarının da bunun için öğretim elemanlarına destek olacak şekilde bir yapılanmaya sahip olması gerekmektedir (Rivkin, Hanushek ve Kain, 2005). Batdı (2014)'nın da belirttiği gibi aktif öğrenmeyi temel alan etkinlik temelli öğrenme yaklaşımları başarıyı arttıracaktır. Her ne kadar Turan (2015) öğrenme stiline başarı üzerinde etkisinin olmadığını bulmuş ise de öğrenme stiline tutum üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla öğretim elemanlarının hedeflere ulaşmayı sağlayacak yöntemler ile öğretimi yapılandırması başarıyı arttıracaktır.

Başarı kelimesinden ne anladıklarının sorulması üzerine, katılımcılar başarı kelimesini, hedeflerine ulaşma, hedeflerine ulaşım sonrası hissettikleri ve yaptıklarından tatmin olma şeklinde ifade etmişlerdir. Başarı istenilen bir sonuca ulaşma yönünde bir ilerlemedir (Wolman, 1973). Bireylerin bir işin sonucunu görmeleri onları tatmin ederek emeklerinin boşa olmadığını veya belirledikleri hedeflere erişebileceklerine inanabilecekleri şeklinde onları motive edebileceği şeklinde yorumlanabilir. Başka bir deyişle, başarıyı tadan ve yakalayan bireyler, diğer bireylere nazaran çalışmaya ve yoğunlaşmaya daha çok motive olabilmektedir (Keskin ve Sezgin, 2009). Öğrencilerde başarılı olma güdüsünün yüksek olması, öğrencilerin başarılı olmak için gayret gösterdikleri (Alemdağ, Öncü ve Yılmaz, 2014) şeklinde belirtilebilir.

Öğrenimleri süresince karşılaşmış oldukları olumlu ve olumsuz durumlar için farklı örnekler belirtildiği görülmüştür. Olumlu yönde kendilerini etkileyen faktörler olarak; elde ettikleri başarılar, bu süreçte gördükleri destekler ve belirledikleri hedeflere ulaşmak başlıklarının baskın olduğu görülmüştür. Anane (2014) de bu sonuca paralel olarak kişilerin önceki başarısının ve motivasyonunun akademik başarısı ile pozitif bağlantıya sahip olduğunu belirtmiştir. Olumsuz yönde kendileri etkileyen faktörler olarak ise; yaşadıkları maddi sıkıntılar, öğrenme süreçlerinde yaşadıkları ön bilgi eksikliklerinin ve başarısız olmalarının ön plana çıktığı görülmüştür. Bazı katılımcıların olumsuz olarak ifade ettikleri görüşler, diğer bazı katılımcılar tarafından kendilerini teşvik eden faktörler arasında belirtilmiştir. Başka bir ifadeyle, akademik başarıyı olumsuz olarak etkileyen bazı faktörler, bir bakıma farkında olunmadan diğer bazı öğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha başarılı olmalarına katkı sunmaktadır şeklinde ifade edilebilir. Wigfield ve Eccles (2000) de

yapabileceğine yönelik inancın başarıyı olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir. Buradan elde edilecek sonuçlar doğrultusunda, öğrencileri akademik başarı yönünden motive etmek amacıyla; süreç içerisinde kendilerine destek verilmesi, başarılarının ön plana çıkarılması ve hedeflerine ulaştıklarını ifade etmek olumlu yönde etki edebilir. Ayrıca ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarında alternatif yöntemlerin uygulanması öğrencilerin akademik başarısını olumlu yönde etkileyebilir (Öztürk ve Şahin, 2014). Çalışmadan elde edilen başka bir bulgu da, öğrencilerin yaşadıkları maddi sıkıntılar, öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu sonuç, Ornstein ve Hunkins (1993:169)'in belirttiği öğrenme ortamlarının zengin olmasının öğrencilerin bilişsel yeterliliklerine olumlu yönde katkı sağladığı sonucuyla uyusmaktadır. Benzer şekilde Dursun (2004) ve Sirin (2005) de çalışmasında, sahip olunan maddi imkanların yeterliliğiyle akademik başarı arasında doğru orantılı bir sonuç olduğunu elde etmiştir. Yani ekonomik düzeyi daha iyi olan bireylerin, diğer bireylere göre akademik başarıları daha iyi durumda olduğu belirlenmiştir. Reardon ve Portilla (2015) yükselen gelir eşitsizliği, gelir ayrımı ve ebeveynlerin yatırımlarındaki sosyo-ekonomik farklılıkların okula hazırlanmada boşluklar doğuracağını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Aysan (1996), yaptığı çalışmasında akademik başarısızlıklarının nedenleri arasında; öğrenme ortamı ile ilgili problemleri de ifade etmiştir. Yani, maddi sıkıntılardan dolayı öğrenme ortamının eksiklikleri akademik başarı üzerinde olumsuz etkiye neden olabilmektedir. Ayrıca katılımcıların ifadeleriyle, öğrencilerin bir şeyi öğrenmeleri esnasında, öğrenilen konu veya kavramın üstün körü şeklinde olmadan, öğrenilecek bilginin kaynağını bilerek öğrenmeleri öğrenciler açısından daha faydalı olduğu ifade edilmiştir. Elde edilen bulguya benzer olarak, Buluş ve diğerleri (2011) çalışmalarında akademik başarının bilişsel stratejiler ile pozitif yönde ilişkili olduğu, yani etkili öğrenme stratejilerinin kullanma düzeyi arttıkça akademik başarı düzeyinin de arttığı sonucunu elde etmişlerdir. Özgen ve Alkan (2014) da benzer şekilde öğrenme sürecine öğrenme stillerine uygun etkinlikler ile gerçekleştirilmesinin akademik başarıyı arttırdığını belirtmiştir. Son olarak, katılımcılar motivasyonlarının düşük olmasını olumsuz faktörler arasında ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Ertem (2006)'in de ifade ettiği gibi; motivasyon, öğrencilerin başarılı olabilmeleri için önemli bir öğedir. Motivasyonun yüksek olması başarı süreçlerinde olumsuz faktörlerin etkisini azaltabilir. Başka bir ifadeyle, motivasyon, öğrencilerin öğrenme sonuçlarına etki eden önemli bir faktördür (Chen, 2001).

Katılımcıların başarılarının sırrı olarak verdikleri cevapların 5 grupta toplandığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar dersi takip etmek, derste not tutmak, ders çalışmak, programlı olmak ve ödev yapmak şeklinde ifade edilmiştir. Akademik başarı puanları ile dersi takip etmek arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (University of California, 2011). Buradan hareketle, öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak amacıyla; öğrencileri kendi ders notlarına sahip olmaları konusunda teşvik etmek, verilen ödevlerin kontrollerini öğrencilerle beraber yapmak, öğrencilerin programlı olmaları ve ders çalışmaları konusunda kendilerine yardımcı olmak etkili olabilir. Bireylerin sahip oldukları bilişsel düzeylerini kullanmada ve geliştirmede isteksiz olmaları başarılarını olumsuz yönde etkiler (Keskin ve Sezgin, 2009). Başarı

konusunda özgüvenini kaybedenler, herhangi bir konuda yeteneğe sahip olsalar bile başarısız olurlar (Bandura, 1982; Wigfield ve Eccles, 2000). Ayrıca katılımcılar derste başarılı olmak için dersin sevilmesi, bu nedenle de derste başarılı olmaları için öğretim elemanının sevilmesinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Kazazoğlu (2013)'nin yaptığı çalışmada da derse yönelik olumlu tutum ve akademik başarı arasındaki pozitif ilişki ile bulunmuştur. Öğretim elemanlarının, öğrencilerin akademik başarı veya başarısızlığı üzerinde etkilerinin olduğu söylenebilir (Ekici, 2014). Başka bir ifadeyle, dersten beklenen akademik başarı, dersin öğretim elemanının tutumuyla doğru orantılıdır. Parades (2014) öğretim elemanının davranışlarıyla öğrencilere rol model olduğunu ve üzerlerinde pozitif bir etkisinin olduğunu göstermiştir. Ayrıca programlı olmanın akademik başarı üstünde etkili olduğu bulgusuna erişilmiştir. Alim ve Doğanay (2002) da çalışmalarında programlı ders çalışma alışkanlığının olup olmamasının öğrenciler açısından etkili olduğu sonucuna varmıştır. Öğrencilerden akademik olarak başarılı olmalarını beklerken, programlı ders çalışma alışkanlıklarının göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğrencilerin akademik başarılarının neler olduğu konusunda yapılan çalışmayı başarılı olmak için gösterilen özel çabalar, başarılı olma nedenleri, başarı kelimesinin ne ifade ettiği, başarıyı etkileyen faktörler ve başarılı olmak için neler yapıldığı şeklinde sınıflamak mümkündür. Bu sınıflama sonrasında elde edilen sonuçlar arasında, katılımcılar başarılı olmak için gösterdikleri özel çaba olarak, çalıştıklarını ve bazı katılımcıların dereceye girmek için özel bir çaba sarf etmediklerini, aksine bunun kendileri için plansız bir şekilde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcıların okudukları programda dereceye girebilmek için bilinçli bir şekilde çalıştıkları sonucu da elde edilmiştir. Katılımcıların özel çaba göstermelerinin nedeni olarak, çalışma sonuçlarının mezuniyet sonrası başvuracakları yerlere katkısı ve yüksek ortalamaya sahip olma isteği ön plana çıkmıştır. Katılımcıların başarılı olma nedenleri veya dereceye girmelerine neden olan faktörlere bakıldığında, planladıkları hedefe ulaşmak ve daha iyi bir akademik derece elde etmek, mesleğini öğrenmek ve hali hazırdaki hayat şartlarını iyileştirmek şeklinde sonuçlar elde edilmiştir. Başarı kelimesinden ne anladıklarının sorulması üzerine, katılımcılar başarı kelimesini, hedeflerine ulaşma ve hedeflerine ulaşım sonrası hissettikleri mutluluk şeklinde ifade etmişlerdir.

Süreç içerisinde karşılaşılmış oldukları olumlu ve olumsuz durumlar için farklı örnekler belirtildiği görülmüştür. Olumlu yönde kendilerini etkileyen faktörler olarak; elde ettikleri başarılar, bu süreçte gördükleri destekler ve belirledikleri hedeflere ulaşmak başlıklarının baskın olduğu görülmüştür. Olumsuz yönde kendileri etkileyen faktörler olarak ise; yaşadıkları maddi sıkıntıların, öğrenme süreçlerinde yaşadıkları ön bilgi eksikliklerinin ve başarısız olmalarının ön plana çıktığı görülmüştür. Son olarak, katılımcıların başarılarının sırrı olarak; dersi takip etmek, derste not tutmak, ders çalışmak, programlı olmak ve ödev yapmak şeklinde sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, bazı öneriler aşağıda sıralanmaktadır.

- Öğrenme süreçlerinde öğrencilerin dikkatlerinin hedeflere yöneltilmesi, öğrencilerin derslere motivasyonunu artırabilir. Bu hedeflerin olabildiğince açık olması ve değişik zamanlarda kendilerine bunun hatırlatılması, motivasyon konusunda geçici olarak olumsuz durumda bulunan öğrenciye katkı sunabilir.
- Maddi sıkıntı çeken öğrencilerin desteklenmesi, bu öğrencilerin akademik başarılarının olumlu yönde etkilenmesini sağlayabilir. Bu nedenle öncelikli olarak bu öğrencilerin tespit edilmesi sağlanabilir. Bunun yanında okul ortamlarında tüm öğrencilerin faydalanabilecekleri -teknolojik destek alınabilecek şekilde- ortamların düzenlenmesi sağlanabilmelidir.
- Öğrencilerin elde ettikleri başarılar kendileriyle paylaşarak motivasyonlarının artırılması sağlanabilir. Ayrıca diğer öğrencilere nazaran akademik olarak daha düşük düzeyde bulunan öğrencilere özel ilgi gösterilmelidir. Bu öğrencilere düzeylerine uygun uygulamaların yaptırılması ve başarı elde etmeleri sağlanmalıdır. Daha ileriki safhalarda bu uygulamaların düzeyleri artırılabilir.
- Derslerde öğrenilen bilgilerin uygulamadaki örneklerinin gösterilmesi, öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde artırabilir. Böylece bilginin/becerinin nasıl ve nerede kullanılacağı öğrencileri olumlu yönde etkileyebilir.

6. KAYNAKÇA

- Ahmann, J.S. ve Glock, M.D. (1971). *Evaluating Pupil Growth: Principles of Tests and Measurements*, (3rd ed.), Allyn and Bacon. Boston.
- Akbay, S. E., Gizir, C. A. (2010). Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinde akademik erteleme davranışı: Akademik güdülenme, akademik özyeterlik ve akademik yüklenme stillerinin rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 60-78.
- Alemdağ, C., Öncü, E., Yılmaz, A. K. (2014). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz-yeterlikleri. *Spor Bilimleri Dergisi: Hacettepe Üniversitesi*, 25(1), 23-35.
- Alim, M., Doğanay, S. (2002). Coğrafya eğitimi anabilim dalı 1. sınıf öğrencilerinin profilleri ile akademik başarılarının karşılaştırılması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 8, 61-74.
- Anane, E. (2014). *Pre-service teachers' motivational orientations and the impact of self-regulated learning on their academic achievement: a mixed method study*. Durham University Doctoral Thesis, Durham.
- Aysan, F. (1996). Perceived causes of academic failure among the students at faculty of education at Buca. *İzmir: Buca Eğitim Fakültesi Yayınları*.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2), 122.

- Batdı, V. (2014). Etkinlik temelli öğrenme yaklaşımının akademik başarıya etkisi (Meta-analitik ve tematik bir çalışma). *e-International Journal of Educational Research*, 5(5), 54-55.
- Buluş M., Duru E., Balkıs M., Duru S. (2011). Öğretmen adaylarında öğrenme stratejilerinin ve bireysel özelliklerin akademik başarıyı yordamadaki rolü. *TED Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36(161), 186-198.
- Carter, V., Good, E. (1973). *Dictionary of Education*, 4. Baskı. New York: McGraw Hill Book Company.
- Chen, A. (2001). A theoretical conceptualization for motivation research in physical education: An integrated perspective. *Quest*, 53(1), 35-58.
- Demirkaya, H., Arıbaş, K. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 179- 187.
- Doğanay, H., Zaman, S. (2002). Kâzım Karabekir eğitim fakültesi coğrafya eğitimi anabilim dalına yönelik öğrenci tercihlerinin on yıllık seyri (1992-2002). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7, 37-45.
- Dursun, S. (2004). Öğrencilerin matematikte başarısını etkileyen faktörler: matematik öğretmenlerinin görüşleri bakımından. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 217-230.
- Ekici, G. (2014). Öğretmenin öğrencilerin akademik başarı ve başarısızlığından sorumluluk algısı konusunda görüşler: biyoloji öğretmen adayları örneği. *İlköğretim Online*, 13(4), 1414-1448.
- Erdoğan, T. (2011). Self-regulation and its effects on academic achievement. *KHO Bilim Dergisi*, 21(2), 127-145.
- Erdoğdu, Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95-106.
- Ertem, H. (2006). *Ortaöğretim öğrencilerinin kimya derslerine yönelik güdülenme tür (içsel ve dışsal) ve düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, yüksek lisans tezi, Balıkesir.
- Karataş H, Erden M. (2012). Akademik motivasyon ölçeğinin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(4), 983-1003.
- Kazazoğlu S. (2013). Türkçe ve İngilizce derslerine yönelik tutumun akademik başarıya etkisi, *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 294-307
- Keskin, G., Sezgin, B. (2009). Bir grup ergende akademik başarı durumuna etki eden etmenlerin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(10), 4-18.
- Martin, A. J. (2001). The student motivationscale: A tool for measuring and enhancing motivation. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 11(1), 11-20.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative Research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (1993). *Curriculum: Foundations, principles, and issues*. Boston: Allyn and Bacon.
- Öncü, H. (2000). *Motivasyon. (Ed: L. Küçükahmet) Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Özgülven, İ.E. (2004). *Görüşme ilke ve teknikleri*. Ankara: Pdrem Yayınları.

- Özgen, K., Alkan H. (2014). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı kapsamında, öğrencilerin öğrenme stillerine uygun öğrenme etkinliklerinin akademik başarı ve tutuma etkileri: fonksiyon ve türev kavramı örnekleme. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 5(1), 1-38.
- Öztürk, Y. A., Şahin, Ç. (2014). The effects of alternative assessment and evaluation methods on academic achievement, persistence of learning, self-efficacy perception and attitudes. *Journal of Theory and Practice in Education*, 10(4), 1022-1046.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation (No. 4)*. London: Sage Publications.
- Parades, V. (2014). A teacher like me or a student like me? Role model versus teacher bias effect, *Economics of Education Review*, 39, 38-49
- Rivkin, S. G., Hanushek, E. A., Kain, J. F. (2005). Teachers, schools, and academic achievement. *Econometrica*, 73(2), 417-458.
- Reardon, S., Portilla, X. (2015). *Recent trends in socioeconomic and racial school readiness gaps at kindergarten entry*. Oral Presentation, 37th Annual Fall Research Conference The Golden Age of Evidence-Based Policy, Miami, Florida.
- Sirin, S. R. (2005). Socioeconomic status and academic achievement: a meta-analytic review of research, *Review of Educational Research*, 75(3), 417-453.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data: Methods for analyzing talk, text and interaction*. Sage.
- Stemler, S. (2001). An overview of content analysis *Practical Assessment, Research & Evaluation.*, 7 (17) , 137-146.
- Turan, İ. (2015). Sınıf öğretmen adaylarının öğrenme stillerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarına ve akademik başarıları üzerine etkileri. *NWSA-Education Sciences*, 10(1), 1-16.
- University of California, L. S. (2011). School attendance: focusing on engagement and re-engagement. Practice Notes. Center For Mental Health In Schools At UCLA.
- Weissglass, J. (2002). In focus... inequity in mathematics education: questions for educators. *The Mathematics Educator*, 12(2), 34-39.
- Wigfield, A., Eccles, J. S. (2000). Expectancy-value theory of achievement motivation. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 68-81.
- Wolman, B. (1973). *Dictionary of behavioral science*. New York: Van Nostrand Company.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.